

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα λογιστικής

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ»

Εισηγητής: ΙΑΤΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Φοιτητής-Συντάκτης: ΚΟΥΡΤΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2011

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ηλεκτρονικό χρήμα είναι μια σχετικά νέα μορφή χρήματος στην χώρα μας, και πρόκειται για την συνέχεια του πλαστικού και του λογιστικού χρήματος, που ήρθε για να διευκολύνει τις χρηματικές συναλλαγές ακόμα περισσότερο.

Στην πτυχιακή αυτή εργασία θα γίνει περιγραφή και ανάλυση του ηλεκτρονικού χρήματος από την έννοια μέχρι τις έννομες σχέσεις . Αρχικά, ο ορισμός του ηλεκτρονικού χρήματος όπως αυτός δίνεται από την νέα οδηγία(2009\110\EK)είναι : << οιαδήποτε αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό, μεταξύ άλλων και μαγνητικό υπόθεμα νομισματική αξία αντιπροσωπευόμενη από απαίτηση έναντι του εκδότη ηλεκτρονικού χρήματος, έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού για τον σκοπό της πραγματοποίησης πράξεων πληρωμών όπως ορίζονται στο άρθρο 4 σημείο 5 της οδηγίας 2007/64/EK και η οποία γίνεται δεκτή από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν του εκδότη>>¹ .

Ο παραπάνω ορισμός λαμβάνει στις μέρες μας τις ακόλουθες μορφές, όπως του ηλεκτρονικού πορτοφολιού καθώς και με την μορφή του δικτυακού χρήματος. Βασικά χαρακτηριστικά αυτών είναι για παράδειγμα ότι ενσωματώνουν σε ηλεκτρονικό υπόθεμα νομισματική αξία, βασική προϋπόθεση για την έκδοση του είναι η καταβολή χρηματικού ποσού ίσης αξίας προς το εκδιδόμενο ηλεκτρονικό χρήμα, με την καταβολή του χρηματικού ποσού ο εκδότης είναι υποχρεωμένος στην ανταλλαγή με ηλεκτρονικό χρήμα.

1(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική Βιβλιοθήκη

Εκτός από την καθαρά οικονομική πλευρά του ηλεκτρονικού χρήματος θα αναλύσουμε και την νομική πλευρά αυτού στην χώρα μας. Επιπλέον θα προχωρήσουμε στην περιγραφή του ηλεκτρονικού χρήματος, από την τυπική του διάσταση όσο και στα επιμέρους λειτουργικά συστήματα αυτού, καθώς επίσης θα γίνει ανάπτυξη των πλεονεκτημάτων του, των προϊόντων και των κυριότερων συστημάτων αυτού και οι προοπτικές του στην χώρα μας και διεθνώς .

Σημαντικό κεφάλαιο αυτής της πτυχιακής εργασίας θα αποτελέσουν οι προϋποθέσεις έκδοσης καθώς και εποπτείας του ηλεκτρονικού χρήματος, περιγράφοντας το ζήτημα των φορέων έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος. Το τελευταίο κεφάλαιο που θα αναπτυχθεί είναι οι έννομες σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων όπως η έννομη σχέση δηλαδή του εκδότη και του κατόχου, η έννομη σχέση του εμπόρου και του κατόχου και έννομη σχέση μεταξύ εκδότη και εμπόρου. Περιλαμβάνοντας όλα όσα αναφέρθηκα παραπάνω και θα αναπτυχθούν διεξοδικά παρακάτω, ευελπιστώ η πτυχιακή αυτή εργασία να καλύψει όλες τις πιθανές πληροφορίες και απορίες μπορεί να έχει ο οποιοσδήποτε ασχολείται και θέλει να ενημερωθεί περί του ηλεκτρονικού χρήματος.

2. ΕΝΝΟΙΑ, ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

2.1 ΕΝΝΟΙΑ

Το νομικό και τεχνικό πλαίσιο που θα πρέπει να υφίσταται σύμφωνα με την νέα όσο και την παλαιά οδηγία, δεν θα πρέπει να εμποδίζει την τεχνολογική καινοτομία. <<Έτσι διαβάζουμε στα σημεία 7 και 8 της νέας οδηγίας(2009/110/ΕΚ)ότι ο ορισμός του ηλεκτρονικού χρήματος πρέπει να είναι τεχνικώς ουδέτερος για να καλύπτει κάθε περίπτωση προπληρωμένης, αποθηκευμένης αξίας έναντι χρηματικού ποσού, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και είναι αποδεκτή από τρίτους για πληρωμή>>². Ο ορισμός το ηλεκτρονικού χρήματος θα πρέπει να καλύπτει όλες τις πιθανές εξελίξεις ώστε να μην γίνεται εμπόδιο στην τεχνολογική καινοτομία.

Ηλεκτρονικό χρήμα μπορούμε να έχουμε είτε για παράδειγμα σε κάρτες είτε σε διακομιστή του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος με διαχείριση του κατόχου του ηλεκτρονικού χρήματος μέσω ιδικού λογαριασμού. Σε άρθρο της νέας οδηγίας ως ηλεκτρονικό χρήμα ορίζεται << οιαδήποτε αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό, μεταξύ άλλων και μαγνητικό υπόθεμα νομισματική αξία αντιπροσωπευόμενη από απαίτηση έναντι του εκδότη ηλεκτρονικού χρήματος, έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού για τον σκοπό της πραγματοποίησης πράξεων πληρωμών όπως ορίζονται στο άρθρο 4 σημείο 5 της οδηγίας 2007/64/ΕΚ και η οποία γίνεται δεκτή από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν του εκδότη>>³.

2,3(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/ΕΚ) – Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.759)

Μεγάλης σημασίας είναι ότι επισημαίνεται ο σκοπός του ηλεκτρονικού χρήματος. Το ηλεκτρονικό χρήμα χρησιμοποιείται για την διενέργεια συναλλαγών με μικρό αντίτιμο. Δεν είναι κατάθεση όπως σε οποιονδήποτε τραπεζικό λογαριασμό ως εκ τούτου δεν δικαιούται τόκους.

2.2 ΜΟΡΦΕΣ

Μορφές του ηλεκτρονικού χρήματος αποτελούν :

Α) Ηλεκτρονικό πορτοφόλι: είναι κάρτα η οποία έχει αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό υπόθεμα νομισματική αξία μικρού κατά κανόνα ποσού. Είναι δυνατό το ηλεκτρονικό αυτό υπόθεμα να ενσωματωθεί σε άλλη κάρτα, πιστωτική ή χρεωστική, (δηλ. κάρτα πολ. Χρήσεων), καθώς και σε κινητό τηλέφωνο. Ήδη κυκλοφορεί συσκευή κινητού τηλεφώνου. Κάτοχοι της κάρτας αυτής γινόμαστε με την καταβολή αντίστοιχου αντιτίμου και μετά έχουμε την δυνατότητα να πραγματοποιούμε τις τρέχουσες καθημερινές συναλλαγές χωρίς η χρήση μυστικού προσωπικού αριθμού να είναι επιβεβλημένη.

Για να κάνουμε χρήση της κάρτας αυτής προϋπόθεση είναι ότι ο αντισυμβαλλόμενος μας να διαθέτει την κατάλληλη συσκευή ανάγνωσης χρεωστικής ή πιστωτικής κάρτας, που αυτόματα ισοδυναμεί με δήλωση βούλησης του αντισυμβαλλόμενου για την πληρωμή του με ηλεκτρονικό χρήμα. Με κάθε συναλλαγή αφαιρείται ποσό αντίστοιχο της εκάστοτε συναλλαγής, το ποσό αυτό μεταφέρεται στο ηλεκτρονικό υπόθεμα του αντισυμβαλλόμενου του κατόχου της κάρτας, ο οποίος το εμφανίζει στον εκδότη για την εξαργύρωση του ποσού. Μετά την εξάντληση των νομισματικών μονάδων υπάρχει η δυνατότητα επαναφόρτισής της κάρτας ακόμη και σε ΑΤΜ(ανάλογα με την κάρτα).

B) Ηλεκτρονικό χρήμα λογισμικής μορφής ή δικτυακό χρήμα: σε αντίθεση με το ηλεκτρονικό πορτοφόλι δεν θα το συναντήσουμε με υλική υπόσταση(σε κάρτα π.χ.). Η ηλεκτρονική αυτή μορφή χρήματος είναι αποθηκευμένη σε κάποιο απομακρυσμένο διακομιστή(server) που έχει ο εκάστοτε εκδότης ηλεκτρονικού χρήματος και διαχειρίζεται ο δικαιούχος του.

Η πίστωση αυτού του ηλεκτρονικού λογαριασμού, γίνεται με την καταβολή ορισμένου χρηματικού ποσού από τον δικαιούχο, μετά από την οποία γίνεται μετατροπή σε νομισματικές μονάδες στον απομακρυσμένο διακομιστή.

Έτσι με τις αποθηκευμένες νομισματικές μονάδες, ο δικαιούχος με τον κατάλληλο κωδικό έχει πρόσβαση στο ηλεκτρονικό χρήμα το οποίο μπορεί στην συνέχεια να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές του. Το δικτυακό χρήμα χρησιμοποιείται κυρίως για την πληρωμή συναλλαγών στο διαδίκτυο, τηλεφωνικές παραγγελίες κ. λ .π δηλαδή με απόσταση δικαιούχου και αντισυμβαλλόμενου. Τα πλεονεκτήματα της χρήσης αυτού έναντι των άλλων μέσων είναι η ασφάλεια που παρέχει (π.χ. πιστωτική κάρτα, προπληρωμένης κάρτα) αφού η διαχείριση του λογαριασμού γίνεται από τον δικαιούχο κάθε φορά μόνο με το αναγκαίο ποσό για την διενέργεια της συναλλαγής, οπότε ο κίνδυνος περιορίζεται σε αυτό.

2.3 ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

1 Το κύριο χαρακτηριστικό του ηλεκτρονικού χρήματος είναι ότι ενσωματώνεται σε ηλεκτρονικό υπόθεμα νομισματική αξία, δηλαδή νομισματικές μονάδες. Η νομισματική αξία που αποθηκεύεται είναι κατά κανόνα μικρή. <<Σήμερα, το ανώτατο επιτρεπόμενο ποσό είναι 500 ευρώ για το ΙΔΗΛΕΧ και 150 ευρώ για τους λεγόμενους μικρούς εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος, οι οποίοι κατά το άρθρο 58 ν 3601/2007 εξαιρούνται από τον εν γένει ρυθμιστικό πλαίσιο των ΙΔΗΛΕΧ>>⁴. Οι τράπεζες δεν έχουν περιορισμούς όσον αφορά τον αριθμό των νομισματικών μονάδων που θα ενσωματώνονται, τα ποσά κυμαίνονται ανάλογα με την τράπεζα, για λόγους ασφάλειας αποφεύγεται η ενσωμάτωση μεγάλων ποσών.

Ειδικότερα στην παλιά οδηγία καθοριζόταν το ανώτατο όριο αποθήκευσης στο ηλεκτρονικό υπόθεμα, όσον, για το ηλεκτρονικό χρήμα έκδοσης των εξαιρουμένων ιδρυμάτων(μικρών εκδοτών). <<Ειδικότερα το άρθρο 8 παρ. 1 γ' εδ. 2 προέβλεπε ανώτατο όριο αποθήκευσης 150 ευρώ ανά ηλεκτρονικό υπόθεμα. Στη νέα οδηγία δεν υπάρχει περιορισμός. Τα κράτη μέλη όμως μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 εδ. 3, να επιβάλλουν στους μικρούς εκδότες ανώτατο όριο αποθήκευσης ανά μέσο ή λογαριασμό πληρωμής>>⁵.

4,5, Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/ΕΚ) – Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.763-764)

2 Για την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος απαιτείται η παραλαβή χρηματικού ποσού ίσης αξίας προς το εκδιδόμενο ηλεκτρονικό χρήμα π.χ. για την απόκτηση μιας προπληρωμένης κάρτας 50 ευρώ προϋπόθεση είναι η καταβολή ποσού ίσης τουλάχιστον χρηματικού αξίας. Ενδεχόμενη έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος υπό το άρτιο ενδέχεται να δημιουργήσει πληθωριστικές πιέσεις από την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος χωρίς αντίκρισμα, γι' αυτό απαγορεύεται ρητά. Απαγορεύεται επίσης σήμερα στους εκδότες, η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος με πίστωση(εξαιρουμένων των τραπεζών), η απαγόρευση αυτή καταργήθηκε από την νέα οδηγία.

<<Λόγω της ευθυγράμμισης της προληπτικής εποπτείας των ΙΔΗΛΕΧ με τα ιδρύματα πληρωμών επιτρέπεται δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 1 β της νέας οδηγίας η χορήγηση πιστώσεων σχετικών με τις υπηρεσίες πληρωμών που αναφέρονται στα σημεία 4,5 ή 7 του παραρτήματος της οδηγίας 2007/64/EK, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 16 παρ. 3 και 5 της εν λόγω οδηγίας>>⁶. Με τη νέα οδηγία η υπό όρους χορήγηση πίστωσης για την απόκτηση ηλεκτρονικού χρήματος, καθότι επιτρέπεται η χορήγηση πιστώσεων σχετικών με τις υπηρεσίες πληρωμών, στις οποίες ως γνωστόν συγκαταλέγεται η έκδοση χρήματος.

3 Με την καταβολή των μετρητών άμεση υποχρέωση του εκδότη είναι η άμεση ανταλλαγή με ηλεκτρονικό χρήμα. Δεν μπορεί να δικαιολογηθεί δηλαδή η παρακράτηση των μετρητών πριν από την χορήγηση του ηλεκτρονικού χρήματος.

4 Το ηλεκτρονικό χρήμα είναι υποκατάστατο των χαρτονομισμάτων κατάλληλο για πληρωμή ποσών μικρής αξίας και όχι για αποταμίευση.

6(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ

5 << Το ηλεκτρονικό χρήμα αποτελεί σύμφωνα με το άρθρο 2 της νέας οδηγίας απαίτηση έναντι του εκδότη. Ο αντισυμβαλλόμενος του κατόχου ηλεκτρονικού χρήματος, αυτός προς τον οποίο γίνεται η μεταβίβαση αριθμού νομισματικών μονάδων, αλλά ο ίδιος ο κάτοχος, όταν το ηλεκτρονικό του υπόθεμα έχει αδιάθετο υπόλοιπο, έχουν απαίτηση απέναντι στον εκδότη να τους καταβάλει την αξία των εισπραχθέντων ή των αδιάθετων νομισματικών μονάδων. Ειδικά όσον αφορά την τελευταία περίπτωση τίθεται ένα ελάχιστο όριο εξαργύρωσης 10 ευρώ σύμφωνα με το άρθρο 52 Ν 3601/2007. Αντίθετα, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 2 της νέας οδηγίας “ οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος, κατόπιν αιτήσεως του κατόχου ηλεκτρονικού χρήματος, εξαργυρώνουν ανά πάσα στιγμή και στην ονομαστική αξία, τη νομισματική αξία του ηλεκτρονικού χρήματος” . Οι όροι εξαργύρωσης πρέπει να προβλέπονται στη σύμβαση μεταξύ του εκδότη και κατόχου. Απαγορεύεται ρητά στην νέα οδηγία η πρόβλεψη ελάχιστου ορίου εξαργύρωσης. Τέλος εξαργύρωσης μπορεί να εισπραχθεί σε ειδικές περιπτώσεις, το οποίο θα πρέπει να είναι πάντα ανάλογο προς το πραγματικό κόστος που βαρύνει τον εκδότη ηλεκτρονικού χρήματος. Υπάρχει επίσης υποχρέωση του εκδότη να ενημερώσει τον κάτοχο για τους όρους έκδοσης και εξαργύρωσης του ηλεκτρονικού χρήματος>>⁷.

6 Η είσπραξη χρηματικού ποσού για την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάθεση. Το ηλεκτρονικό χρήμα επειδή δεν αποτελεί κατάθεση, δεν μπορεί να καλυφτεί σύστημα εγγύησης καταθέσεων, που είναι σε ισχύ.

7 Στο άρθρο 13 της νέας οδηγίας(2009/110/EK)απαγορεύεται η καταβολή τόκου ή οποιαδήποτε άλλου οφέλους που αφορά την διάρκεια του χρονικού διαστήματος στο οποίο ο κάτοχος ηλεκτρονικού χρήματος έχει στην κατοχή του το ηλεκτρονικό χρήμα. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει για την χορήγηση από τον εκδότη οφέλους, το οποίο όμως θα δεν θα εξαρτάται από τον χρόνο κατά τον οποίο ο κάτοχος θα έχει (ή δεν θα εξαργυρώσει) το ηλεκτρονικό χρήμα. Τέτοιου είδους όφελος μπορούσε να είναι για παράδειγμα τα μειωμένα τέλη εξαργύρωσης.

7(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.763-764)

8 Το ηλεκτρονικό χρήμα δημιουργεί μια τριμερή σχέση. μεταξύ εκδότη, κατόχου και αντισυμβαλλόμενου του κατόχου. Βέβαια, μπορεί να είναι διμερής σχέση(μεταξύ εκδότη και κατόχου) καθώς είναι δικαίωμα του ηλεκτρονικού χρήματος. Τόσο στην κοινοτική όσο και στην εσωτερική νομοθεσία ρυθμίζονται οι σχέσεις μεταξύ εκδότη και κατόχου ηλεκτρονικού χρήματος. Σε αντίθεση με τις σχέσεις μεταξύ εκδότη και αντισυμβαλλόμενου του κατόχου ή οι σχέσεις μεταξύ κατόχου και αντισυμβαλλόμενου, οι οποίες δεν ρυθμίζονται.

9 Το ηλεκτρονικό χρήμα χρησιμοποιείται για την πληρωμή φυσικών ή νομικών προσώπων εκτός από τον εκδότη. Διαφοροποιούνται και δεν εμπίπτουν στην έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος τα κάθε είδους προπληρωμένα μέσα που δεν γίνονται ευρέως δεκτά από άλλα πρόσωπα πέραν του εκδότη και ειδικότερα: α) τα προπληρωμένα μέσα που έχουν συγκεκριμένο σκοπό όπως π.χ. οι κάρτες σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, κάρτες φωτοτυπικών μηχανημάτων κ.λπ. β) τα προπληρωμένα μέσα που η χρήση τους είναι για περιορισμένη κλίμακα (π.χ. κάρτες που εκδίδει μια επιχείρηση για το προσωπικό της) και γ) τα προπληρωμένα μέσα προκαθορισμένου δικτύου (π.χ. κάρτες που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένη αλυσίδα καταστημάτων, αποκλειστικά).

Στην νέα οδηγία(2009/110/EK)διαβάζουμε με λεπτομέρεια για τις προπληρωμένες κάρτες περιορισμένης κλίμακας ή περιορισμένου δικτύου, οι οποίες δεν εντάσσονται στην έννοια του ηλεκτρικού χρήματος. Όταν βέβαια ένα μέσο ειδικού σκοπού όπως αυτό γίνεται μέσο γενικού σκοπού, δεν εξαιρείται πλέον από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Το αποτέλεσμα αυτό συναντάται όταν οι προπληρωμένες κάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε καταστήματα που περιλαμβάνονται σε συγκεκριμένους καταλόγους καθώς και όταν σχεδιάζονται συγκεκριμένα για ένα δίκτυο παροχών υπηρεσιών που διαρκώς επεκτείνεται.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Όταν λέμε ηλεκτρονικό χρήμα αναφερόμαστε ουσιαστικά στην προπληρωμένη αξία πολλών διαφορετικών σκοπών, η οποία χρησιμοποιείται κατά βάση ως υποκατάστατο μετρητών, για την εξυπηρέτηση συναλλαγών μικρής κυρίως αξίας. Η προπληρωμένη αυτή αξία παίρνει τη μορφή ηλεκτρονικών χρηματικών μονάδων, οι οποίες αποθηκεύονται σε ηλεκτρονικό υπόθεμα, δηλαδή είτε σε κάρτα(π.χ. χρεωστική) είτε σε μνήμη ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή. Έτσι, το ηλεκτρονικό χρήμα περιλαμβάνει τις εξής μορφές : α) τις προπληρωμένες κάρτες πολλαπλής χρήσεως ή ηλεκτρονικό πορτοφόλι και β) το χρήμα δικτύων(βλέπε κεφ. 2/2.1)

Η διαφορά των δύο προαναφερόμενων μορφών ηλεκτρονικού χρήματος έγκειται ως προς το ηλεκτρονικό υπόθεμα, δηλαδή τον υλικό φορέα στον οποίο ενσωματώνεται η προπληρωμένη αξία . Η ομοιότητα τους είναι η προπληρωμή της αποθηκευόμενης αξίας, η οποία πρώτα αποθηκεύεται και στην συνέχεια εμφανίζεται ως σειρά κρυπτογραφημένων δυαδικών στοιχείων(bits).

Κοινό στοιχείο της τεχνικής ασφάλειας τους είναι η κρυπτογράφηση, όμως διαφοροποιούνται τα λοιπά τεχνικά χαρακτηριστικά ασφαλείας, ανάλογα με την τεχνολογία που χρησιμοποιούν. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ορίζει το ηλεκτρονικό χρήμα ως <<προπληρωμένο ανώνυμο μέσο, το οποίο λειτουργεί ως προπληρωμένο ανώνυμο μέσο(στον κομιστή) και το οποίο μπορεί να χρησιμοποιείται για την πραγματοποίηση πληρωμών προς φορείς άλλους, εκτός του εκδότη, χωρίς να είναι αναγκαία για τη συναλλαγή η ύπαρξη τραπεζικών λογαριασμών.>>⁸

8(Αναστασία Κ. Μαλλέρου, Δικηγόρος Δ.Ν (2007), Το Δίκαιο του Ηλεκτρονικού χρήματος - Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ-σελ.5)

Οι ορισμοί που χρησιμοποιούν οι διεθνείς οργανισμοί διαφέρουν μεταξύ τους. Πέρα όμως από αυτές τις διαφορές, τα χαρακτηριστικά στοιχεία που δομούν την έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος είναι:

1) Αρχικά, έχουμε την προπληρωμή, δηλαδή το ποσό που καταβάλουμε πριν κάνουμε οποιαδήποτε συναλλαγή, αυτό το ποσό δεν έχει την μορφή προκαταβολής, καθώς όταν καταβάλουμε το ποσό την προπληρωμής δεν γνωρίζουμε τον έμπορο με το οποίο θα συναλλαχθούμε. Το ποσό της προπληρωμής το καταβάλουμε στον εκδότη πριν την έκδοση του ηλεκτρονικού χρήματος για την έκδοση αυτού ή για την επαναφόρτιση του ηλεκτρονικού υποθέματος.

2) Η αποθήκευση του ποσού από την προπληρωμή γίνεται είτε σε μια κάρτα(πλαστική, που διαθέτει μικροεπεξεργαστή)είτε στην μνήμη ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή. Αυτό που αποθηκεύουμε δεν είναι μόνο πληροφορίες ή δηλώσεις βουλήσεως, αλλά χρηματικές ηλεκτρονικές μονάδες, οι οποίες με την μεταφορά τους αυτόματα από τον κάτοχο στον έμπορο έχουμε μεταβίβαση νομισματικής αξίας, πράγμα που επιτρέπει την πληρωμή απόσβεση της απαίτησης του εμπόρου.

3) Οι πέραν τις μια χρήσεις, δηλαδή η χρήση των ηλεκτρονικών χρηματικών μονάδων για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών από περισσότερους από ένα χρήστες, εκτός του εκδότη, προμηθευτές. Άρα, οι κάρτες απλής χρήσεως, όπως οι κάρτες που χρησιμοποιούνται για την αγοράς αποκλειστικώς από τον εκδότη και οι κάρτες που χρησιμοποιούνται σε ένα πολύ συγκεκριμένο και καθορισμένο δίκτυο συναλλαγών(-αγορών),δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάγονται στην έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος.

3.1 ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΑΥΤΟΥ.

Τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος, είτε στα επιμέρους είτε στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του κάθε συστήματος, είναι δυνατό να εμφανίζουν τις εξής διαφορές :

1) Μεσολάβηση του εκδότη στις συναλλαγές: Άμεσα συνδεδεμένη με την έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος είναι η δυνατότητα πραγματοποίησης πληρωμών χωρίς να μπαίνει στην μέση εκδότης. Η διαμεσολάβηση του εκδότη περιορίζεται μόνον στο στάδιο της έκδοσης του ηλεκτρονικού χρήματος και κατά το στάδιο της εξόφλησης των μεταβιβασθεισών μονάδων. Η έγκριση του εκδότη για την ολοκλήρωση της συναλλαγής δεν είναι απαραίτητη, όπως άλλα μέσα πληρωμής(π.χ. στις πιστωτικές κάρτες). Αυτό βέβαια, είναι συμβατό και με την ίδια τη φύση του ηλεκτρονικού χρήματος ως προπληρωμένη αξία.

Η έγκριση για την πληρωμή δεν υπάρχει λόγος να υφίσταται εφόσον η πληρωμή του εμπόρου πραγματοποιείται με την μεταβίβαση από τον κάτοχο στον έμπορο των αντίστοιχων νομισματικών μονάδων και δεν εξαρτάται από το πιστωτικό όριο (όπως π.χ. στις πιστωτικές κάρτες) ή από το υπόλοιπο στον καταθετικό λογαριασμό του κατόχου (όπως π.χ. στις επιταγές και στις χρεωστικές κάρτες). Η μεσολάβηση του εκδότη εκτός από την έγκριση μπορεί να συναντάται και στην καταγραφή των συναλλαγών. Με την διαδικασία αυτήν περιορίζεται η ανωνυμία του ηλεκτρονικού χρήματος αλλά προστατεύει το σύστημα έναντι του κινδύνου μιας πιθανής απάτης, καθώς καθιστά δυνατό τον εντοπισμό σε εύλογο χρόνο πιθανής πλαστής αξίας που μπαίνει στο σύστημα. Ως πλαστή αξία θεωρούμε τις μονάδες που δεν έχουν εκδοθεί από τον εκδότη και για την έκδοση του δεν έχει υπάρξει προπληρωμή ποτέ στο παρελθόν, τις οποίες όμως μονάδες ο εκδότης θα πρέπει να ανταποκριθεί.

2) Χρήση τραπεζικών λογαριασμών : Οι τραπεζικοί λογαριασμοί των αντισυμβαλλόμενων σε κάθε συναλλαγή(του κατόχου, του εμπόρου και πιθανώς του εκδότη)η χρήση τους είναι δυνατή μόνο κατά τα στάδια της έκδοσης και της εξαργύρωσης του ηλεκτρονικού χρήματος. Ο έμπορος θεωρείται ότι έχει πληρωθεί με την μεταβίβαση των ηλεκτρονικών χρηματικών μονάδων, και η πληρωμή του δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ή μη υπολοίπου στον τραπεζικό λογαριασμό του κατόχου. Κατά συνέπεια τα συστήματα που συνδέουν την πληρωμή με τη χρήση τραπεζικού λογαριασμού του κατόχου, δεν αποτελούν συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος.

3)Δυνατότητα μεταφοράς αξίας των κατόχων: Ανάλογα με τον σχεδιασμό του κάθε συστήματος, μπορεί να είναι η δυνατή η μεταφορά αξίας από μία κάρτα ή μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή σε άλλη. Σε θεωρητικό επίπεδο είναι δυνατό το ηλεκτρονικό χρήμα να κυκλοφορεί σε ακαθόριστο χρόνο και αφού δεν εμπλέκεται ο εκδότης στην μεταφορά των μονάδων, να κυκλοφορεί ανώνυμα, δίνοντας του έτσι μεγάλη ομοιότητα με τα χαρτονομίσματα. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται μόνο από το ηλεκτρονικό χρήμα, επομένως μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο μία φορά πριν επιστραφεί στον εκδότη για να εξαργυρωθεί. Το αν μας παρέχεται ή όχι η εν λόγω δυνατότητα δεν επηρεάζει την υπαγωγή του συγκεκριμένου συστήματος στην έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος.

4) Δυνατότητα μεταβίβασης της κάρτας: Συναφή με την προηγούμενη είναι και η δυνατότητα μεταβίβασης της κάρτας προς τρίτον, οπότε η υποχρέωση του εκδότη δεν περιορίζεται να καλύπτει μόνον τις πληρωμές του συμβληθέντος με αυτόν πελάτη, αλλά και του εκάστοτε κομιστή της κάρτας. Όπως και στην προηγούμενη δυνατότητα, η παροχή ή μη αυτής δεν επηρεάζει το χαρακτηρισμό συγκεκριμένου μέσου ως ηλεκτρονικού χρήματος.

5) Πρόσθετες λειτουργίες: Η κάρτα που είναι απαραίτητη για να μας είναι χρηστικό το ηλεκτρονικό χρήμα μπορεί σε πολλές των περιπτώσεων να έχει κ άλλες λειτουργίες . Επομένως, η κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί όχι μόνο αποκλειστικά για την αποθήκευση και τη μεταβίβαση της προπληρωμένης χρηματικής αξίας αλλά και για τη διενέργεια πληρωμών με άλλα μέσα, και έτσι χρησιμοποιείται και ως πιστωτική ή ως χρεωστική κάρτα, όπως και για άλλους σκοπούς ανεξάρτητους από τις πληρωμές (π.χ. δελτίο ταυτότητας ή για την τήρηση ιατρικών πληροφοριών του κατόχου).

Όσο από τεχνολογική όσο και από νομική άποψη, η λειτουργία του ηλεκτρονικού χρήματος σε σχέση με τις άλλες πιθανές λειτουργίες του υλικού φορέα είναι διαχωρισμένες ώστε να μην υπάρχει καμιά πιθανή σύγχυση.

6) Έκδοση έναντι μετρητών ή μετά από πίστωση: Όπως έχουμε είδη αναφέρει, η έκδοση του ηλεκτρονικού χρήματος μπορεί να γίνει με πληρωμή του κατόχου προς τον εκδότη μπορεί να γίνει είτε με την καταβολή μετρητών άμεσα από τον κάτοχο στον εκδότη δηλαδή ή με μεταφορά από τραπεζικό λογαριασμό του κατόχου, είτε με πίστωση του ο εκδότη ή τρίτου στον κάτοχο. Ο δύο αυτούς τρόπους πληρωμής τους συναντάμε αποκλειστικά κατά το στάδιο, το οποίο προηγείται της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος. Κατά την έκδοση του ηλεκτρονικού χρήματος ενσωματώνονται στην κάρτα ή στην μνήμη του ηλεκτρονικού υπολογιστή οι ηλεκτρονικές χρηματικές μονάδες που αντιστοιχούν στο ποσό της χρηματικής αξίας που προπληρώνεται, σε κάθε περίπτωση σε οποιαδήποτε περίπτωση, που όπως και της πίστωσης σε αυτή την περίπτωση. Τυχόν δυσλειτουργίες με την πιστωτική λειτουργία της κάρτας επιλύονται ανάμεσα στους αντισυμβαλλόμενους χωρίς να επηρεάζει με οποιονδήποτε τρόπο το ηλεκτρονικό χρήμα.

7) Αξία σε ξένο νόμισμα: Γενικά η τεχνολογία της κάρτας, μπορεί να μας παρέχει την δυνατότητα μετατροπής της ενσωματωμένης αξίας σε άλλο νόμισμα ή την αποθήκευση στον υλικό φορέα χρηματικής αξίας σε διαφορετικά(πέρα του ενός)νομίσματα. Ξεκάθαρο είναι ότι ούτε τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να επηρεάσουν την έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος, αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι οι σε ξένο νόμισμα ηλεκτρονικές μονάδες που υπάρχουν στην κάρτα δεν θα χρησιμοποιούνται κανονικά από τον εκδότη, υποκείμενες βεβαίως, στους εκάστοτε ισχύοντες νομισματικούς περιορισμούς.

8) Τεχνολογική υποδομή και λειτουργικά χαρακτηριστικά: Οι βασικές μορφές ηλεκτρονικού χρήματος είναι οι δύο μορφές ηλεκτρονικού χρήματος που έχουν ήδη αναφερθεί παραπάνω, δηλαδή, οι προπληρωμένες κάρτες πολλαπλών χρήσεων και το δικτυακό χρήμα. Όμως με την τεχνολογική εξέλιξη οδηγούμαστε σε νέες μορφές ηλεκτρονικού χρήματος, στις οποίες η κάρτα ή ο ηλεκτρονικός υπολογιστής αντικαθίσταται από άλλα μέσα, όπως π.χ. το κινητό τηλέφωνο. Ακόμα με την τεχνολογική πρόοδος επηρεάζεται σημαντικά, εκτός από τον υλικό φορέα και άλλοι παράμετροι του, όπως οι μεθόδους ασφάλειας, ο τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων κ.λπ. . Αν υφίστανται τα χαρακτηριστικά στοιχεία της έννοιας του ηλεκτρονικού χρήματος, δηλαδή η προπληρωμή και η αποθήκευση της ηλεκτρονικής χρηματικής αξίας και η δυνατότητα πολλαπλών χρήσεων, η τεχνολογία που χρησιμοποιείται κάθε φορά είναι αδιάφορη για τον προσδιορισμό της έννοιας του ηλεκτρονικού χρήματος.

*3.1(«Προπληρωμένες κάρτες για ασφαλείς αγορές»-Νεκταρία Σταμούλη (2011) αναβρέθηκε σε: <http://www.dimokratianews.gr/content/811/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82>)

4. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΗΛΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ο Όρος ηλεκτρονικό χρήμα αναφέρεται σε διάφορες μορφές ηλεκτρονικών πληρωμών π.χ. όπως είναι οι οικονομικές συναλλαγές μέσω ATM και οι συναλλαγές με χρήση συσκευών τηλεφωνικής ή ηλεκτρονικής τραπεζικής. Για να γίνει κατανοητή η οικονομική φύση του ηλεκτρονικού χρήματος θα πρέπει να γίνει αναφορά στην έκδοση του. Στην νέα οδηγία, λόγω της καθιέρωσης του ενιαίου τρόπου πληρωμής σε ευρώ έχουμε αλλαγές και όσον αφορά την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος.

Με τον όρο πιστωτικά ιδρύματα, αναφερόμαστε στις επιχειρήσεις στην δραστηριότητα των οποίων περιλαμβάνονται μόνο οι επιχειρήσεις η δραστηριότητα των οποίων είναι η αποδοχή καταθέσεων από το κοινό ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό. << Η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος εντάσσεται στις εν γένει υπηρεσίες πληρωμών των διατάξεων της οδηγίας 2007/64/EK που ονομάζονται υπηρεσίες πληρωμών και έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος. Τα ιδρύματα πληρωμών περιλαμβάνουν τόσο τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και τα ΙΔΗΛΕΧ. Με βάση το άρθρο 20 της νέας οδηγίας διευρύνονται επίσης οι δραστηριότητες των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, των επιχειρήσεων δηλαδή οι οποίες δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα και η κύρια δραστηριότητα τους συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στα σημεία 2 έως 12 και 15 του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2006/48/EK, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος.>>⁹

9(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική

Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.760-761)

Εκδότες του ηλεκτρονικού χρήματος σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 της νέας οδηγία, περιλαμβάνονται:

<<α) Τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την έννοια του σημείου 1 του άρθρου 4 της οδηγίας 2006/48/EK, συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εκτός Κοινότητας, που έχουν εγκατασταθεί σε κράτος μέλος.

β) Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος κατά την έννοια του σημείου 1 του άρθρου 2 της νέας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των υποκαταστημάτων ΙΔΗΛΕΧ με έδρα εκτός κοινότητας, που έχουν εγκατασταθεί σε κράτος μέλος. Σύμφωνα όμως με το σημείο 15 του προοιμίου της νέας οδηγίας τα εν λόγω υποκαταστήματα δεν έχουν δικαίωμα ελεύθερης παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών ούτε ελευθερία εγκατάστασης σε άλλο κράτος μέλος εκτός εκείνου στο οποίο είναι εγκατεστημένα σύμφωνα με το άρθρο 49 ΣυνΘΕΚ.

γ) Τα ταχυδρομικών επιταγών τα οποία εξουσιοδοτούνται βάσει της εθνικής νομοθεσίας να εκδίδουν ηλεκτρονικό χρήμα.

δ) Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όταν δεν ενεργούν υπό την ιδιότητα τους ως νομισματικές ή ως δημόσιες αρχές.

ε) Τα κράτη μέλη ή οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές τους όταν δεν ενεργούν υπό την ιδιότητα τους ως δημόσιες αρχές.>>¹⁰

Η τράπεζα της Ελλάδος είναι αυτή που έχει αναλάβει την εποπτεία για τήρηση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στα ΙΔΗΛΕΧ και οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος σύμφωνα με το άρθρο 57 Ν 3601/2007 και δεν φαίνεται να διαφοροποιείτε αυτό το σημείο με την νέα οδηγία.

10(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.760-761)

4.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Λέγοντας ηλεκτρονικό χρήμα συνήθως αναφερόμαστε είτε στον συγκεκριμένο τρόπο πληρωμής(ή μέσο, στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω), είτε όπως ακολούθως γίνεται, στην καθαυτή ύπαρξή του σαν χρήμα.

Έτσι, αρχικά μας δημιουργείται η απορία αν πραγματικά το ηλεκτρονικό χρήμα αποτελεί όντως χρήμα. Έτσι θα προσπαθήσουμε να δούμε αν το ηλεκτρονικό χρήμα εντάσσεται στα πλαίσια των άλλων μορφών πληρωμής, εάν δηλαδή το ηλεκτρονικό χρήμα επιτελεί αφενός τις οικονομικές και αφετέρου τις νομικές λειτουργίες του χρήματος.

Σχετικά με την μέθοδο αξιολόγησης της νομικής φύσης του ηλεκτρονικού χρήματος ως χρήματος ή μη, γίνονται οι παρακάτω διευκρινίσεις :

Το χρήμα έχει πολλές οικονομικές και ακόμα περισσότερες νομικές λειτουργίες, και βρίσκεται σε μια συνεχή εξέλιξη προκειμένου να κάνει τις οικονομικές συναλλαγές ευκολότερες. Επομένως, λοιπόν εφόσον ο ορισμός του χρήματος μπορεί να διαφοροποιηθεί όποτε κριθεί σκόπιμο, και δεδομένου ότι από την υπαγωγή ή μη του ηλεκτρονικού χρήματος στο ορισμό αυτό επηρεάζονται και οι νομικές τους συνέπειες, θεωρείται φρόνιμο να αποφευχθεί μία αποκλειστικά εννοιοκρατική προσέγγιση.

Έτσι λοιπόν, λόγω των πολλών εκφάνσεων της έννοιας του χρήματος και της ιδιομορφίας του ηλεκτρονικού χρήματος ως μέσου συναλλαγής από την άλλη, είναι προτιμότερο να μην ξεκινήσουμε από την κατασκευή ορισμών, αλλά αντίθετα από τις έννομες συνέπειες από την κυκλοφορία του ηλεκτρονικού χρήματος, όπως αυτές διαφαίνονται στην πράξη, δηλαδή στις καθημερινές συναλλαγές.

Αρχή λοιπόν της ανάλυσης μας θα αποτελέσουν οι ιδιότητες του χρήματος, για να μπορέσουμε στην συνέχεια με την παράθεση των ιδιοτήτων του ηλεκτρονικού χρήματος να έχουμε μια σαφή εικόνα για το κατά πόσο αποτελεί χρήμα, όπως εύλογα μας δημιουργήθηκε η απορία.

Οι κύριες οικονομικές λειτουργικές ιδιότητες που το χρήμα επιτελεί στην καθημερινότητα των συναλλαγών είναι :

α) Μέτρο του σχετικού πλούτου: <<Το χρήμα αποτελεί κοινό μέτρο οικονομικής αξίας, λειτουργεί δηλαδή ως κοινή λογιστική μονάδα, βάσει της οποίας αποτιμάται η αξία των αγαθών και υπηρεσιών, αλλά και λοιπά οικονομικά μεγέθη, όπως το εθνικό προϊόν. Η οικονομική αξία του χρήματος προσδιορίζεται σε σχέση με τις τιμές, οι δε τιμές φέρονται σε μονάδες χρήματος. >>¹¹

β) Φορέας αξίας / Μέσο αποθήκευσης αξίας: <<Το χρήμα αποτελεί φορέα οικονομικής-κτητικής αξίας, προσδιορίζει δηλαδή την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που είναι δυνατόν να αποκτηθούν κατ' ανταλλαγή με αυτό. Η ιδιότητα του ως φορέα αξίας επιτρέπει στο χρήμα να λειτουργεί και ως μέσον αποταμίευσης. Όπως μάλιστα, επισημαίνει ο Σταθόπουλος, η αποταμίευση του χρήματος είναι ευχερέστερη και λιγότερο δαπανηρή από την <<αποταμίευση>> λοιπών υλικών αγαθών, ιδίως όταν αυτά υπόκεινται σε φθορά με την πάροδο του χρόνου. >>¹²

γ) Κοινό, υποχρεωτικό ανταλλακτικό μέσο: <<Το χρήμα τέλος, αποτελεί κοινό ανταλλακτικό μέσο, δηλαδή στα πλαίσια συγκεκριμένου συναλλακτικού κύκλου, γίνεται κοινώς αποδεκτό ως μέσο εκπλήρωσης οικονομικών υποχρεώσεων. Πρόκειται για τη λειτουργία του χρήματος ως μέσου πληρωμής.>>¹³

Οι νομικές λειτουργίες του χρήματος είναι οι εξής:

Έχοντας σαν οδηγό την οικονομική επιστήμη είμαστε πολύ κοντά στην προσέγγιση του χρήματος βάσει των οικονομικών λειτουργιών του. Όντως η νομική λειτουργία του χρήματος έχει τριπλή διάσταση, όπως συμβαίνει και με τις οικονομικές λειτουργίες που επιτελεί καθώς αναφέραμε προγενέστερα, έτσι οι οικονομικές λειτουργίες του χρήματος μεταφράζονται για έναν νομικό ως εξής:

α) Όταν το χρήμα επιτελεί την λειτουργία του ως μέτρου αξίας ακόλουθα στη νομική λειτουργία λογίζεται ως μέσο αποτίμησης του αντικειμένου των ενοχών. Σαν μέσο αποτίμησης, το χρήμα είναι η χρηματική μονάδα, η οποία είναι άυλη και προσδιορίζεται από το όνομα της (ευρώ κ.λπ.) . Χρησιμεύει κυρίως ως αναφορά στα όρια ενός συγκεκριμένου νομισματικού συστήματος.

β) <<Οι οικονομική λειτουργία του φορέα αξίας συνεπάγεται τη δυνατότητα προσφοράς της αξίας από τον οφειλέτη στον δανειστή και, εν συνεχεία μετακίνησης της αξίας, δηλαδή μεταφοράς της από την περιουσία του οφειλέτη στην περιουσία του δανειστή, με τις αντίστοιχες έννομες συνέπειες. Οι χρηματικές μονάδες διακινούνται με ποικίλους τρόπους, και δη άλλοτε με τη βοήθεια υλικών συναλλακτικών μέσων (π.χ. τραπεζογραμμάτια και κέρματα) και άλλοτε με άυλα μέσα (π.χ. εντολή χρέωσης τραπεζικού λογαριασμού του οφειλέτη και πίστωσης του λογαριασμού του δανειστή, ηλεκτρονικές χρηματικές μονάδες κ.λπ.)>>¹⁴.

γ) Και τέλος, εφόσον το χρήμα υποχρεωτικά κυκλοφορεί , είτε επειδή το προβλέπει το πολίτευμα είτε λόγω κοινωνικής επιταγής σαν κοινό ανταλλακτικό μέσο, αυτό το καθιστά αυτόματα ως αποδεκτό για κάθε συναλλαγή.

14(Αναστασία Κ. Μαλλέρου, Δικηγόρος Δ.Ν (2007), Το Δίκαιο του Ηλεκτρονικού χρήματος - Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ-σελ.92-94)

Το ηλεκτρονικό χρήμα για να ανταποκριθεί στο σκοπό, για το οποίο εμφανίστηκε στις συναλλαγές, εφαρμόζει τις λειτουργίες του χρήματος που αναφέραμε πριν, ως εξής :

1) Λειτουργία μέτρου αξίας / αποτίμησης του αντικειμένου των ενοχών:

Το μόνο σίγουρο είναι ότι το ηλεκτρονικό χρήμα δεν αποτελεί το ίδιο μονάδα μέτρησης της “οικονομικής” αξίας και κατ’ επέκταση μέσο αποτίμησης της αξίας των ενοχών αλλά συνίσταται από τις νομισματικές μονάδες που έχουν την αντίστοιχη οικονομική και νομική λειτουργία. Τονίζουμε δε, ότι σε νομικό επίπεδο η αποτίμηση του αντικειμένου των ενοχών γίνεται σε κάθε περίπτωση μέσω των νομισματικών μονάδων και, επομένως κανένα μέσο πληρωμής, συμπεριλαμβανομένων των χαρτονομισμάτων και κερμάτων και σε κάθε περίπτωση του ηλεκτρονικού χρήματος, δεν έχει το ίδιο την λειτουργία σαν μέσο αποτίμησης του αντικειμένου των ενοχών.

2) Λειτουργία φορέα αξίας-μέσου αποταμίευσης / μεταβίβασης της αξίας:

Το ηλεκτρονικό χρήμα, χαρακτηρίζεται φορέα οικονομικής αξίας, λόγω της προπληρωμής. Για να γίνουμε πιο σαφής, αποθηκεύεται η χρηματική αξία που ανταλλάχθηκε με ηλεκτρονικές χρηματικές μονάδες (ο κάτοχος κατά το στάδιο της έκδοσης) και έτσι διευκολύνει τη διακίνηση της από την περιουσία του οφειλέτη στην περιουσία του δανειστή. Καθώς έχουμε αναφέρει πιο πάνω, η λειτουργία του χρήματος ως φορέα αξίας συνεπάγεται την λειτουργία του χρήματος ως μέσου αποταμίευσης. Μιλώντας θεωρητικά η λειτουργία αυτή δεν μπορεί να μην υφίσταται στο ηλεκτρονικό χρήμα, όμως το ηλεκτρονικό χρήμα δεν έχει δημιουργηθεί για το συγκεκριμένο σκοπό. Αποτελεί μάλιστα, στις παρούσες τουλάχιστον συνθήκες, πολύ δύσκολο να λειτουργήσει ως μέσον αποταμίευσης, αφού λόγω της επικινδυνότητας που αυτό έχει, το χρηματικό ποσό που στο σύνολο του μπορεί να υπάρξει σε μία κάρτα ή στη μνήμη του ηλεκτρονικού υπολογιστή, είναι σε κάθε περίπτωση μικρής αξίας.

3) Λειτουργίες κοινού ανταλλακτικού μέσου / απόσβεσης των ενοχών:

Τέλος, το ηλεκτρονικό χρήμα χρησιμοποιείται ως μέσο πληρωμών, του οποίου τα πλαίσια προσδιορίζονται από τον εκδότη και γενικά τα αντισυμβαλλόμενα μέρη (κάτοχους, εμπόρους κ.λπ.) που συμμετέχουν στο σύστημα. Στα πλαίσια αυτά, η συμφωνία των αντισυμβαλλόμενων αυτών μερών κάνει την αποδοχή του ηλεκτρονικού χρήματος για την απόσβεση ενοχών, υποχρεωτική.

Επομένως, μπορούμε να θεωρήσουμε το ηλεκτρονικό χρήμα ως μια μορφή χρήματος, η οποία όμως εξαρτάται από τους νόμους κάθε χώρας και το νόμισμα που αυτοί επιβάλουν. Πάντως, το ηλεκτρονικό χρήμα αποτελεί σε κάθε περίπτωση ένα υποκατάστατο του χρήματος.

4.3 ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Δεύτερη απορία που μας δημιουργείται, είναι αν το ηλεκτρονικό χρήμα αποτελεί μέσο πληρωμής. Στο Προοίμιο της οδηγίας 2000/46/ΕΚ στο σημείο 3 υπάρχει επιβεβαίωση της σκοπιμότητας αυτής <<...το ηλεκτρονικό χρήμα μπορεί να θεωρηθεί ως ηλεκτρονικό υποκατάστατο των κερμάτων και χαρτονομισμάτων, αποθηκευμένο σε ηλεκτρονικό υπόθεμα, όπως κάρτα με τσιπ ή μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή, και προοριζόμενο κατά κανόνα για πληρωμή μικροποσών>>¹⁵.

Η πραγματοποίηση του σκοπού αυτού επιβάλλει πρώτα την παραδοχή της ύπαρξης των εξής ιδιοτήτων για το ηλεκτρονικό χρήμα:

- α) Η απαλλαγή του κατόχου με την καταβολή στον έμπορο μονάδων ηλεκτρονικού χρήματος αυτή είναι η αποσβεστική ισχύς του ηλεκτρονικού χρήματος, και
- β) οι πιθανές ενστάσεις που προκύπτουν από τη σχέση μεταξύ δύο μερών (π.χ. μεταξύ του κατόχου και του εμπόρου ή εκδότη και εμπόρου) δεν επηρεάζουν το τρίτο μέρος (π.χ. στον εκδότη ή τον κάτοχο), έτσι ώστε οι σχέσεις μεταξύ των μερών να μην επηρεάζουν την κυκλοφορία του ηλεκτρονικού χρήματος.

Η σχέση μεταξύ του εκδότη και του κατόχου όσον αφορά την ανταλλασσόμενη αξία, μόλις ολοκληρωθεί η συναλλαγή της έκδοσης του ηλεκτρονικού χρήματος, παύει να υφίσταται. Τέλος στην σχέση μεταξύ του εμπόρου και του κατόχου, έχουμε όταν μεταβιβασθούν στον πρώτο οι ηλεκτρονικού μονάδες χρήματος, που αντιστοιχούν στην αξία του παρεχόμενου από αυτόν αγαθού ή υπηρεσίας.

15 (Αναστασία Κ. Μαλλέρου, Δικηγόρος Δ.Ν (2007), Το Δίκαιο του Ηλεκτρονικού χρήματος - Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ-σελ.90,91)

Επίσης, το ηλεκτρονικό χρήμα αποτελεί υποκατάστατο του χρήματος και για διαφορετικούς λόγους δεν αποθηκεύονται μεγάλες αξίες. Η αδυναμία του αυτή δεν το κάνει κατάλληλο για πληρωμές μεγάλων ποσών ή για αποταμίευση. Εν τέλει, το ηλεκτρονικό χρήμα δεν αποτελεί κατάθεση και δεν δημιουργεί τόκους.

Επομένως, το χρηματικό ποσό για την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος δεν συνιστά κατάθεση ή άλλο επιστρεπτέο κεφάλαιο ούτε κάνει επιτρεπτή την καταβολή τόκων.

<< Η ΕΚΤ, η οποία θεωρεί ότι τα κεφάλαια ηλεκτρονικού χρήματος αποτελούν καταθέσεις και δεν αποκλείει την καταβολή χρήματος αποτελούν καταθέσεις και δεν αποκλείει την καταβολή τόκων από τους εκδότες, διαφοροποιεί το ηλεκτρονικό χρήμα από το “χρήμα κεντρικής τράπεζας”. Το χαρακτηρίζει “ως αποτελεσματικό και αξιόπιστο υποκατάστατο” των τραπεζογραμματίων αλλά και του λογιστικού χρήματος. Επιπλέον η ΕΚΤ, αναφέρεται στη λειτουργία του χρήματος ως λογιστική μονάδα, λειτουργία που φαίνεται ότι το ηλεκτρονικό χρήμα, ως υποκατάστατο του χρήματος, αδυνατεί να εκπληρώσει>>¹⁶.

Παραθέτοντας λοιπόν τα παραπάνω, καταλήγουμε εύλογα στο συμπέρασμα, ότι το ηλεκτρονικό χρήμα δεν αποτελεί μέσο πληρωμής. Επομένως το ηλεκτρονικό χρήμα χαρακτηρίζεται ως υποκατάστατο μέσο πληρωμής. Αφού δεν έχει τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ως αυτοδύναμο μέσο πληρωμών.

16(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει της οδηγίας 2009/110/ΕΚ) – Νομική

Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.767)

5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

5.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Το ηλεκτρονικό χρήμα κάνει τις οικονομικές συναλλαγές ευκολότερες, υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα για τους συμμετέχοντες, όσο για τους κατόχους(ή χρήστες) και τους εμπόρους που έχουν το ηλεκτρονικό χρήμα ως μέσον πληρωμής στις συναλλαγές που υπάρχουν μεταξύ τους , καθώς και για τους εκδότες. Δηλαδή:

Η σημαντικότερη ωφέλεια των κατόχων ηλεκτρονικού χρήματος είναι η παροχή της άνεσης που αυτό παρέχει, καθώς κάνει την χρήση μετρητών για συναλλαγές μικρής αξίας περιορισμένη, για τις οποίες η χρήση και άλλων, πλην των μετρητών, μέσων πληρωμής δεν είναι ευχερής. Επιπλέον, συγκρίνοντας το ηλεκτρονικό χρήμα με τα μετρητά, έχοντας την χρηματική αξία σε μορφή ηλεκτρονικού χρήματος μειώνουμε αυτόματα τον κίνδυνο της κλοπής, ιδιαίτερα αν η χρήση του γίνεται υποχρεωτικά με την εισαγωγή προσωπικού κωδικού αριθμού. Πέρα όμως από τις ωφέλειες, χρησιμοποιώντας το ηλεκτρονικό χρήμα είναι πιθανή η επιβάρυνση του κατόχου με έξοδα (πιθανή προμήθεια του εκδότη), καθώς και η προπληρωμή έχει σαν επακόλουθη τη δέσμευση ενός χρηματικού ποσού με την μορφή ηλεκτρονικών χρηματικών μονάδων, πριν τη στιγμή το ποσό αυτό θα καταβληθεί προς πληρωμή. Όμως σε καμία περίπτωση, τα οφέλη με την χρήση του ηλεκτρονικού χρήματος δεν μειώνονται σε καμία περίπτωση από τα μειονεκτήματα αυτά, και αυτό λόγω των μικρών ποσών που αποθηκεύονται στα μέσα ηλεκτρονικού χρήματος

Ένα ακόμη πλεονέκτημα των προμηθευτών που αποδέχονται το ηλεκτρονικό χρήμα ως μέσο πληρωμής, είναι η ελαχιστοποίηση του κινδύνου κλοπής, ενώ επωφελούνται και από την μείωση του κόστους διαχείρισης και διακίνησης των μετρητών.

Επίσης, ο κίνδυνος της αφερεγγυότητας του αντισυμβαλλομένου περιορίζεται με την χρήση του ηλεκτρονικού χρήματος, αφού μετά την πληρωμή η αξίωση για πληρωμή είναι έναντι του εκδότη και όχι από τον κάτοχο (δηλ. αξίωση για την ρευστοποίηση των ηλεκτρονικών χρηματικών μονάδων).

Ο κίνδυνος αφερεγγυότητας από τους εκδότες στην ουσία δεν υφίσταται, καθώς αυτοί υπάγονται στους κανόνες προληπτικής εποπτείας και επίβλεψης. Τέλος, τα πλεονεκτήματα έναντι του ηλεκτρονικού χρήματος συνδέονται με τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των κεφαλαίων που αντιστοιχούν στις μονάδες ηλεκτρονικού χρήματος που θα εκδοθούν, στο χρονικό διάστημα που αυτές βρίσκονται σε κυκλοφορία, δηλαδή πριν οι εκδότες υποχρεωθούν να τις εξαργυρώσουν.

* 5.1(Ιωάννης Α. Τσουκαλάς(2010), Ερώτηση του Ευρωβουλευτή, Καθηγητή Ιωάννη Α. Τσουκαλά σχετικά με τη χρήση πλαστικού χρήματος από τους Ευρωπαίους καταναλωτές αναβρέθηκε σε: <http://www.tsoukalas.org/newsArticle.aspx?ID=225&UICulture=el-GR>)

* (E-BANKING/ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΠΛΗΡΩΜΗ/ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ αναβρέθηκε σε: http://legacy.lawnet.gr/case_study.asp?PageLabel=3&MeletID=88)

5.2 ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το κυριότερο προϊόν ηλεκτρονικού χρήματος στην Ελλάδα, είναι οι προπληρωμένες κάρτες. Τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία τις εκδίδουν είναι τα εξής: η Τράπεζα **Πειραιώς**, **Κύπρου**, **Γενική** και **Eurobank**. Πέρα από τις προπληρωμένες κάρτες υπάρχουν και άλλα προϊόντα-υπηρεσίες ηλεκτρονικού χρήματος οι οποίες βρίσκονται σε πολύ περιορισμένη κλίμακα στον ελληνικό χώρο.

Οι προπληρωμένες κάρτες στην Ελληνική αγορά είναι: **1) Η Τράπεζα Πειραιώς** εκδίδει την προπληρωμένη κάρτα **WEBUY**, ο τύπος της κάρτας αυτής είναι MasterCard και το βασικό της επιτόκιο είναι 0%, στην κάρτα αυτή δεν υπάρχει δυνατότητα μεταφοράς υπολοίπου και δεν έχει κανένα άλλο κόστος κτήσης κλπ. « Είναι εικονική η κάρτα. Χρησιμοποιείται αποκλειστικά για εξ' αποστάσεως συναλλαγές, όπως συναλλαγές στο Internet, τηλεφωνικές παραγγελίες κ.α. Επιπλέον, δέχεται πιστώσεις χρημάτων, (π.χ. σε περίπτωση επιστροφής προϊόντος). Έτσι, μπορείτε να εισπράξετε άμεσα τα χρήματά σας. Το συνολικό μέγιστο ημερήσιο όριο συναλλαγών είναι €10.000.» . Ο κάτοχος θα πρέπει να έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του, και τέλος το ελάχιστο και το μέγιστο όριο φορτώσεις αυτής είναι 10-3.000 €. **2) Η Τράπεζα Κύπρου** εκδίδει δύο προπληρωμένες κάρτες, η πρώτη είναι η Κύπρου Prepaid Gift Card. Ο τύπος της είναι Visa χωρίς επιτόκιο αλλά με κόστος κτήσης 5 € . Δεν παρέχει προνόμια ούτε έχει κάποιο άλλο όριο(ηλικιακά, οικονομικά). Η δεύτερη κάρτα της τράπεζας Κύπρου είναι η Κύπρου Prepaid Card, η οποία είναι κ αυτή Visa χωρίς κάποιο επιτόκιο και με κόστος κτήσης τα 5 € , η διαφορά της όμως με την πρώτη έγκειται στο ότι επιβαρύνεται με διάφορα έξοδα(π.χ. κόστος ανάληψης μετρητών, κόστος επανέκδοσης κλπ.). Στα προνόμια της είναι η on-line διαχείριση του λογαριασμού δηλ. « Μέσω της δωρεάν υπηρεσίας i-Card online της Τράπεζας Κύπρου, έχετε πρόσβαση: στους 3 τελευταίους μηνιαίους λογαριασμούς της κάρτας σας, στις νέες συναλλαγές σας και σε πληροφορίες για την κάρτα σας, ανάλογα με το είδος της: διαθέσιμο ποσό, οφειλόμενο ποσό, πιστωτικό όριο, ελάχιστη καταβολή κ.ά.» Και τέλος έχει και ηλικιακό όριο τα 18 έτη.

3) Η Γενική Τράπεζα εκδίδει την προπληρωμένη κάρτα, GENIKI e-shopping Prepaid Card. Ο τύπος της κάρτας αυτής είναι visa και δεν επιβαρύνει το πιθανό κάτοχο με κανένα όριο και περιορισμό οποιασδήποτε φύσεως.4) Η Eurobank διαθέτει στους πελάτες της, την Προπληρωμένη Eurobank Visa. Δεν επιβαρύνει τον εν δυνάμει κάτοχο της με επιτόκιο αλλά στις χρεώσεις τις περιλαμβάνει «Για την 1η φόρτιση το κόστος διαμορφώνεται ως εξής: Από 30-100 ευρώ, 2 ευρώ. Από 101-500 ευρώ, 5 ευρώ». Μέσα στα προνόμια αυτής της κάρτας είναι το ότι 1^ο «Η κάρτα σας γίνεται δεκτή σε ολόκληρο τον κόσμο, όπου υπάρχει σήμα Visa. Δυνατότητα αγοράς αλλά και ανάληψης μετρητών από όλο τον κόσμο, όπου υπάρχει το σήμα Visa.» και 2^ο η «παροχή ασφάλειας, ακόμα και σε περίπτωση κλοπής ή απώλειας». Τα όρια που θέτει η κάρτα αυτή είναι το ηλικιακό (18^ο έτος) και το μέγιστο ποσό φόρτισης είναι 1000 € .

*5.2 (MONEYEXPERT.GR\ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ-ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΚΑΡΤΕΣ, αναβρέθηκε σε: <http://www.moneyexpert.gr/gr/%CE%A7%CF%81%CE%AE%CE%BC%CE%B1/%CE%A0%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CE%9A%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B5%CF%82/>)

* («Προπληρωμένες κάρτες για ασφαλείς αγορές»-Νεκταρία Σταμούλη (2011) αναβρέθηκε σε: <http://www.dimokratianews.gr/content/811/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82/>)

5.3 ΝΕΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Μερικά από τα νέα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος είναι:

- Το πρόγραμμα επιβράβευσης πιστωτικών καρτών Bonus της Alpha Bank και η εταιρεία κινητής τηλεφωνίας Vodafone εγκαινιάζουν μια νέα περίοδο συνεργασίας με δώρα και προσφορές.
- Μία νέα υπηρεσία μέσω της οποίας οι πελάτες της μπορούν να «κλείνουν» ξενοδοχεία σε ολόκληρο τον κόσμο με έκπτωση 5% μέσω της πιστωτικής τους κάρτας, προσφέρει η Geniki Bank.
- Τη δυνατότητα να εκδίδουν Εργόσημο διαθέτει στους πελάτες της η Τράπεζα Πειραιώς, τόσο από τα καταστήματά της όσο και ηλεκτρονικά μέσω της winbank
- Σε έως και 6 άτοκες δόσεις έχουν τη δυνατότητα να πληρώσουν τα έκτακτα «χαράτσια» οι Έλληνες, χρησιμοποιώντας τις πιστωτικές τους κάρτες που παρέχουν αυτήν τη δυνατότητα.

*5.3 (Money Online\ Νέα Προϊόντα-αναβρέθηκε σε: <http://moneyonline.gr/site/Content/show?page=0&refid=52>

6. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

6.1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Από τότε που το ηλεκτρονικό χρήμα ήταν σε αρχικό στάδιο, στην Ευρωπαϊκή κοινότητα τα σχετικά με τα οικονομικά όργανα εξέτασαν προσεκτικά το ζήτημα των φορέων έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος, εξέτασαν δηλαδή αν θα επιτρέπουν σε πιστωτικά ιδρύματα ή και σε άλλους φορείς να προχωράνε σε έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος. Οι σημαντικότερες επιφυλάξεις για την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος από φορείς εκτός των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι:

α) Οι φορείς πέραν των πιστωτικών ιδρυμάτων εξαιτίας της περιορισμένης εποπτείας τους και της ενδεχόμενης κερδοσκοπικής τους διάθεσης, χωρίς κανένα δισταγμό(π.χ. εμπορική τους φήμη) σε αντίθεση με τα πιστωτικά ιδρύματα, υπάρχει περίπτωση τα προϊόντα (το ηλεκτρονικό χρήμα δηλ.) που θα δημιουργήσουν να είναι εύκολα προσβάσιμα στους πλαστογράφους για την αντιγραφή και χρήση τους και για οποιαδήποτε άλλη παράνομη χρήση.

β) Η ελάχιστη έως μηδενική τους εποπτεία, τους κάνει να έχουν πλεονέκτημα έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων στο μεταξύ τους ανταγωνισμό αφού δεν επιβαρύνονται με τις δαπάνες που επιβάλλονται στα εποπτευόμενα πιστωτικά ιδρύματα.

γ) Έχοντας σαν δεδομένο ότι οι φορείς που είναι εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα δεν αναφέρονται στην κεντρική τράπεζα, έτσι με την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος από αυτά διαπιστώνουμε την δυνατότητα της κεντρικής τράπεζας, να μετρήσει πρόσθετα την παροχή χρήματος στην οικονομία και επίσης της δίνει την δυνατότητα να επηρεάζει αναλόγως την ικανότητα της να διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική.

Για την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος θεωρήθηκε αναγκαία η θέσπιση ειδικών κανόνων πέρα από ότι ίσχυε από την γενική ρύθμιση της 2^{ης} Τραπεζικής οδηγίας. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα συνέστησε προς τις εθνικές κεντρικές τράπεζες να επιτρέπουν την έκδοση προπληρωμένων καρτών πολλαπλών χρήσεων σύμφωνα με την έκθεση που υιοθέτησε(1994), αποκλειστικά στα πιστωτικά ιδρύματα και δέχτηκε ότι οι Εθνικές Τράπεζες μπορούν να επιτρέπουν την έκδοση καρτών σε εκδότες οι οποίοι δεν διαθέτουν όλες εκείνες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν ως πιστωτικά ιδρύματα.

Το Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ίδρύματος προχώρησε στην έκδοση γνωμοδότησης, έπειτα από μερικά χρόνια(1998)από την προαναφερόμενη έκθεση, κατά την οποία επαναλάμβανε τη θέση του περί εκδόσεως του ηλεκτρονικού χρήματος αποκλειστικά από τα πιστωτικά ιδρύματα. Παράλληλα όμως πρότεινε και την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος από άλλους φορείς οι οποίοι δεν επιθυμούν να χορηγούν πιστώσεις, προκειμένου να είναι δυνατή η υπαγωγή όλων των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος στην κατάλληλη μορφή προληπτικής εποπτείας και στο καθεστώς υποχρεωτικών καταθέσεων που τυχόν θα επέβαλλε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

«Τις θέσεις και το σκεπτικό του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος ακολούθησε και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην έκθεση που εξέδωσε το 1998. Το Σεπτέμβριο του 1998, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεώρησε αναγκαία την έκδοση οδηγίας με την οποία καθιερώνεται το ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τη δραστηριότητα και την προληπτική εποπτεία των προαναφερθέντων μη πιστωτικών ιδρυμάτων. Η οδηγία 2000/46/EK, χωρίς να διευρύνει την ισχύουσα υπό την Β' τραπεζική οδηγία έννοια του πιστωτικού ιδρύματος, προέβλεψε ότι ηλεκτρονικό χρήμα μπορούν να εκδίδουν εκτός από τα πιστωτικά ιδρύματα, και τα λεγόμενα " Ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος", η δραστηριότητα αυτών σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 5 της οδηγίας, περιορίζονται:

- α) στην έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος,
- β) στην παροχή χρηματοπιστωτικών και μη χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος και τέλος,
- γ) στην αποθήκευση στοιχείων στο ηλεκτρονικό υπόθεμα εκ μέρους άλλων επιχειρήσεων ή δημοσίων ιδρυμάτων.

Επομένως, σύμφωνα με το αρ. 1 της Οδηγία 2000/12/EK, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την οδηγία 2000/28/EK, πιστωτικά ιδρύματα αποτελούν πλέον αφενός τα καθαυτά πιστωτικά ιδρύματα, αφετέρου τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, δηλαδή οι λοιποί εκδότες μέσω πληρωμής υπό την μορφή ηλεκτρονικού χρήματος των οποίων οι δραστηριότητες καθορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 5 της οδηγίας 2000/46/EK. Η έννοια αυτή περιλαμβάνεται και στην οδηγία 2006/48/EK."¹⁷

17(34) Αναστασία Κ. Μαλλέρου, Δικηγόρος Δ.Ν (2007), Το Δίκαιο του Ηλεκτρονικού χρήματος - Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ-σελ.29-

6.2 ΕΚΔΟΤΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Λόγω της ιδιαιτερότητας της προπληρωμής της αξίας του ηλεκτρονικού χρήματος σε σχέση με τα λοιπά μέσα πληρωμής, η διάδοση που προβλέφθηκε ότι θα έχει και οι υπόλοιπες συνέπειες της διάδοσης του στη νομισματική πολιτική, οδήγησαν σε ευρείας κλίμακας διάλογο που είχε να κάνει με τις προϋποθέσεις που θα έπρεπε να αφορούν στα πρόσωπα των εκάστοτε εκδοτών.

Ο ρόλος του εκδότη για την διακίνηση των χρηματικών μονάδων είναι καίριος : ο εκδότης δεν είναι μόνο αυτός που πληρώνεται προκειμένου να φορτωθεί η χρηματική αξία στο ηλεκτρονικό υπόθεμα, αλλά και εκείνος που έχει την υποχρέωση για την πληρωμή των εμπόρων με τους οποίους συναλλάσσετε ο κάτοχος με την ρευστοποίηση των μονάδων που αυτοί του παρουσιάζουν και στην επιστροφή προς τον κάτοχο τυχόν μη χρησιμοποιηθέντες χρηματικές μονάδες.

Στους εκδότες λοιπόν του ηλεκτρονικού χρήματος ανήκουν σύμφωνα με την νέα οδηγία(2009\110\ΕΚ άρθρο 1 παρ. 1) :

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και τα υποκαταστήματα αυτών
2. Τα ιδρύματα Ηλεκτρονικού χρήματος(αναφορά σε 6.2)
3. Οι μικροί εκδότες του ηλεκτρονικού χρήματος(ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος με μικρό όγκο έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος)
4. Τα γραφεία ταχυδρομικών επιταγών(λόγο της εξουσιοδότησης τους από τον νόμο)
5. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές τράπεζες(όταν δεν επιτελούν τον ρόλο τους ως νομισματικές ή δημόσιες αρχές)

* 6.2 (Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/ΕΚ) – Νομική

6.2.1 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Η λειτουργία των ιδρυμάτων γίνεται επιτρεπτή μόνο αν έχουν την εταιρική μορφή Α.Ε. (ανώνυμη εταιρία) και εφόσον έχει την άδεια την Τράπεζας της Ελλάδος. Σήμερα το αρχικό κεφάλαιο για τα ιδρύματα Ηλεκτρονικού χρήματος είναι το ελάχιστο 3 εκατ. Ευρώ (σύμφωνα με την νέα οδηγία απαιτείται αρχικό κεφ. Της τάξης των 350,000 ευρώ), Τα ίδια κεφάλαια τους θα πρέπει να ανέρχονται στο 2% του Μ.Ο. του ηλεκτρονικού χρήματος που κυκλοφορεί, το ποσό αυτό όμως είναι κατά κανόνα πάντα μεγαλύτερο του αρχικού κεφαλαίου.

Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, μπορούν να έχουν και άλλες δραστηριότητες εκτός από την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος. Οι υπηρεσίες που τους δίνεται η δυνατότητα να παρέχουν είναι συναφείς με αυτή της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος, χωρίς όμως να έχουν καμία συμμετοχή σε άλλες επιχειρήσεις. Κανόνας λοιπόν είναι, η σινάφια με την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος.

Σύμφωνα λοιπόν με την νέα οδηγία 2009/110/ΕΚ αρθρ. 6 επιτρέπεται στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος η παροχή πληρωμών μετρητών, η χορήγηση πιστώσεων που να αφορούν τις υπηρεσίες πληρωμών και τις έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος, την παροχή υπηρεσιών σχετικές και υποστηρικτικές προς την παροχή υπηρεσιών πληρωμών ή την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, η λειτουργία συστημάτων πληρωμών και τέλος η οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα εφόσον προβλέπεται από τον κοινοτικό και εθνικό νόμο.

Λόγο της φύσης του ηλεκτρονικού χρήματος ως υποκατάστατο των μετρητών, και της υποχρέωσης των ιδρυμάτων για την άμεση εξαργύρωση των ηλεκτρονικών μονάδων χρήματος, οι υποχρεώσεις των ιδρυμάτων πρέπει να καλύπτονται από τα κεφάλαια και την περιουσία την επιχείρησης-ίδρυμα. Δηλαδή, όπως γίνεται σαφές από την νέα οδηγία(2009/110/EK) τα κεφάλαια που καταθέτουν οι πελάτες του ιδρύματος πρέπει να διαχωρίζονται από αυτά του ιδρύματος, για την ασφάλεια των πελατών.

Στην χώρα μας, την εποπτεία των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος και των εκδοτών του ηλεκτρονικού χρήματος για την τήρηση των υποχρεώσεων που έχουν(άρθρο 57 Ν 3601/2007) ανήκει στην Τράπεζα της Ελλάδος, κάτι που δεν διαφοροποιείται στην νέα οδηγία(2009\110\EK).

*6.2.1
(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική

Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.761-62)

** 6.2.1(Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/EK) – Νομική

Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7-σελ.760-61)

6.2.2 Μικροί εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος

Παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν από την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της παρούσας οδηγίας τα ιδρύματα που εκδίδουν μικρό όγκο ηλεκτρονικού χρήματος, δηλ τους μικρούς εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος. Τα απαλλασσόμενα ιδρύματα δεν θα πρέπει να έχουν ούτε το δικαίωμα εγκατάστασης ούτε την ελευθερία παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών δυνάμει της παρούσας οδηγίας, και δεν θα πρέπει να ασκούν εμμέσως τα δικαιώματα αυτά ως μέλη συστήματος πληρωμών. Πάντως, είναι επιθυμητή η καταγραφή των στοιχείων όλων των οντοτήτων που παρέχουν υπηρεσίες ηλεκτρονικού χρήματος, συμπεριλαμβανομένων των απαλλασσόμενων ιδρυμάτων. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εγγράφουν τις οντότητες αυτές σε μητρώο ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος.

7. ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Τα επιμέρους λειτουργικά χαρακτηριστικά των συστημάτων ηλεκτρονικού χρήματος που έχουν αναπτυχθεί έως σήμερα, παρουσιάζουν μεγάλη άνθηση καθώς και συνεχή εξέλιξη και πρόοδο, αξιοποιώντας την ανάπτυξη της τεχνολογίας . Συνεπάγεται λοιπόν ότι, η ανάλυση που ακολουθεί εφαρμόζει το “τυπικό ” σύστημα ηλεκτρονικού χρήματος.

Τα πρόσωπα που εμπλέκονται σε ένα τυπικό σύστημα ηλεκτρονικού χρήματος είναι :

εκδότης: με την καταβολή αντίστοιχου χρηματικού ποσού από τον κάτοχο, αναλαμβάνει την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, δηλαδή στη αποθήκευση των ηλεκτρονικών χρηματικών μονάδων στο(ηλεκτρονικό) υπόθεμα.

έμπορος: συνεργάζεται με τον εκδότη και έχει ως υποχρέωση την αποδοχή του ηλεκτρονικού χρήματος ως μέσου πληρωμής, το οποίο έχει εκδώσει ο 1^{ος}. Στην συνέχεια εμφανίζει τις μονάδες ηλεκτρονικού χρήματος στον εκδότη, τις οποίες και ρευστοποιεί ολοκληρώνοντας έτσι την συναλλαγή .

κάτοχος: συναλλάσσεται με τον εκδότη, από τον οποίο λαμβάνει το ηλεκτρονικό χρήμα, το οποίο στην συνέχεια χρησιμοποιεί για την αγορά από τον έμπορο, τα εμπορεύματα ή τις υπηρεσίες που επιθυμεί.

διαχειριστής του συστήματος: έχει την δυνατότητα της αυτοδυναμίας έναντι τον εκδότη και να διαχειρίζεται ανεξάρτητα ένα σύστημα, στο οποίο υπάρχουν περισσότεροι από ένας εκδότες ή να διαχειρίζεται περισσότερα του ενός συστήματα.

τράπεζα εμπόρου: η Τράπεζα στην οποία υπάρχει ο λογαριασμός που πιστώνεται ο έμπορος, τις μονάδες ηλεκτρονικού χρήματος από την συναλλαγή του με τον κάτοχο ηλεκτρονικού χρήματος.

συμψηφιστικό κέντρο: η διαδικασία του συμψηφισμού γίνεται από τον διαχειριστή του συστήματος ή από έναν τρίτο οργανισμό, ο οποίος έχει την δυνατότητα να αναλάβει τον συμψηφισμό και την εκκαθάριση των συναλλαγών στα πλαίσια περισσότερων συστημάτων.

Οργανισμός πιστοποίησης: έχει την δυνατότητα να επεμβαίνει μέσα στα πλαίσια της ασφάλειας των συναλλαγών, με την συμμετοχή του στην κρυπτογράφηση-αποκρυπτογράφηση και συνολικά στην ασφάλεια μεταξύ των συναλλασσομένων .

Από τα παραπάνω. Τα σημαντικότερα πρόσωπα στην διακίνηση του ηλεκτρονικού χρήματος είναι ο εκδότης, ο κάτοχος και ο έμπορος και οι κύριες έννομες σχέσεις γύρω από τις οποίες στηρίζεται το σύστημα ηλεκτρονικού χρήματος είναι οι εξής:

α) η σχέση μεταξύ εκδότη και του κατόχου(αφορά την έκδοση του ηλεκτρονικού χρήματος, την εξέταση της υποχρέωσης του εκδότη για πληρωμή των εμπορών που του εμφανίζουν τις ηλεκτρονικές χρηματικές μονάδες και τέλος, τα λοιπά δικαιώματα και υποχρεώσεις του εκδότη και του κατόχου.)

β) η σχέση μεταξύ κατόχου και του εμπόρου(στηρίζεται σε δικαιοπραξία, συνήθως σύμβαση πώλησης ή παροχής υπηρεσιών, στα πλαίσια της οποίας ο κάτοχος – οφειλέτης, αναλαμβάνει έναντι του εμπόρου – δανειστή μία χρηματική ενοχή. Προς εξόφληση της δημιουργούμενης χρηματικής υποχρέωσης του κατόχου, αυτός προσφέρει στον έμπορο ηλεκτρονικό χρήμα.)

γ) η σχέση μεταξύ εμπόρου και του εκδότη(αναφέρεται στην ρευστοποίηση των εισπραχθεισών μονάδων ηλεκτρονικού χρήματος καθώς και την αμοιβή που καταβάλλει ο έμπορος στον εκδότη)

8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

8.1 ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ηλεκτρονικό χρήμα λοιπόν, στις δύσκολες οικονομικές μέρες που διανύουμε, αποτελεί πλέον ένα βασικό συναλλακτικό μέσο. Η καθιέρωση του ηλεκτρονικού χρήματος, οφείλεται αρχικά στην συνεχή τεχνολογική εξέλιξη των τελευταίων χρόνων, στην διευκόλυνση του φρενήρη ρυθμού της καθημερινότητας μας και για λόγους ασφάλειας των συναλλασσόμενων.

Έτσι, το ηλεκτρονικό χρήμα εισέβαλε στην καθημερινότητα μας με τις εξής μορφές, όπως το ηλεκτρονικό πορτοφόλι και το δικτυακό χρήμα. Το ηλεκτρονικό χρήμα είναι υποκατάστατο του χρήματος και δεν αποτελεί κατάθεση ή προσκόμιση χρημάτων στον εκδότη για την μετατροπή σε ηλεκτρονικό χρήμα. Επίσης αποτελεί απαίτηση έναντι του εκδότη ακόμα και στο ελάχιστο ποσό των 10 €, επίσης δημιουργείται μια τριμερής σχέση μεταξύ εκδότη, κατόχου και αντισυμβαλλόμενου του κατόχου, ο αντισυμβαλλόμενος μπορεί να είναι είτε φυσικό είτε νομικό πρόσωπο.

Με το ηλεκτρονικό χρήμα έχουμε συναλλαγές μέσω τραπεζών(ATM), σε εξουσιοδοτημένα καταστήματα, μέσω διαδικτύου κ.λπ. η έκδοση του οποίου γίνεται από τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα πιστωτικά ιδρύματα. Αποτελεί υποκατάστατο των χρημάτων ενσωματωμένων σε ηλεκτρονικό υπόθεμα και αναφέρεται στην προπληρωμένη αξία πολλαπλών σκοπών, κυρίως για την εξυπηρέτηση συναλλαγών μικρής αξίας.

Παρουσιάζει επίσης, πλεονεκτήματα στις συναλλαγές, όπως την διευκόλυνση των καθημερινών μικρών συναλλαγών και την μεγαλύτερη ασφάλεια που αυτό παρέχει σε σχέση με τα χαρτονομίσματα, κάτι στο οποίο υπερθεματίζουν όσο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών. Και τέλος οφείλουμε να αναφέρουμε τα σημαντικότερα πρόσωπα στην ανάπτυξη των έννομων σχέσεων του ηλεκτρονικού χρήματος, τα οποία είναι ο εκδότης, ο κάτοχος και ο έμπορος, σε οποιαδήποτε οικονομική συναλλαγή .

8.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Επομένως, μετά από το τέλος αυτής της πτυχιακής εργασίας, καταλήγουμε στην θετική μας στάση έναντι του ηλεκτρονικού χρήματος, για όλα τα πλεονεκτήματα που αυτό μας προσφέρει. Προτείνοντας, λοιπόν την χρησιμοποίηση των οφελών που αυτό μας παρέχει για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης μέσα από την επίτευξη της πολυπόθητης διαφάνειας τουλάχιστον σε επίπεδο οικονομικών συναλλαγών, με την σωστή χρήση του από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Εν τέλει, ας ευχηθούμε να το μέσο αυτό να αξιοποιηθεί κατάλληλα και στην δικιά μας οικονομία, που δείχνει να έχει ανάγκη οποιαδήποτε είδους βοήθεια.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Γεώργιος Εμμ. Ιατράκης (2010), ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ(εν όψει και της οδηγίας 2009/110/ΕΚ) – Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ – τεύχος 7 <http://www.nb.org>
- 2) Αναστασία Κ. Μαλλέρου, Δικηγόρος Δ.Ν (2007), Το Δίκαιο του Ηλεκτρονικού χρήματος - Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ-
- 3) Ιωάννης Α. Τσουκαλάς(2010), Ερώτηση του Ευρωβουλευτή, Καθηγητή Ιωάννη Α. Τσουκαλά σχετικά με τη χρήση πλαστικού χρήματος από τους Ευρωπαίους καταναλωτές αναβρέθηκε σε: <http://www.tsoukalas.org/newsArticle.aspx?ID=225&UICulture=el-GR>
- 4) E-BANKING/ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΠΛΗΡΩΜΗ/ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ αναβρέθηκε σε: http://legacy.lawnet.gr/case_study.asp?PageLabel=3&MeletID=88
- 5) «Προπληρωμένες κάρτες για ασφαλείς αγορές»-Νεκταρία Σταμούλη (2011) αναβρέθηκε σε: <http://www.dimokratianews.gr/content/811/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%86%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%82-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82>
- 6) MONEYEXPERT.GR\ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ-ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΚΑΡΤΕΣ, αναβρέθηκε σε: <http://www.moneyexpert.gr/gr/%CE%A7%CF%81%CE%AE%CE%BC%CE%B1/%CE%A0%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CE%9A%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B5%CF%82/>
- 7) Money Online\ Νέα Προϊόντα-αναβρέθηκε σε: <http://moneyonline.gr/site/Content/show?page=0&refid=52>
- 8) Οδηγία 2009/110/ΕΚ αναβρέθηκε σε : <http://www.taxheaven.gr/laws/circular/index/circular/10976>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1-2 σελ.
2. ΕΝΝΟΙΑ-ΜΟΡΦΕ ΚΑΙ ΒΑΣ. ΧΑΡΑΚΗΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΗΛΕΚ. ΧΡΗΜΑΤΟΣ	3-9 σελ.
3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	10-15σελ.
4. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	16-24 σελ.
5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	25-29 σελ.
6. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	30-36 σελ.
7. ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	37-39 σελ.
8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	40-41 σελ.
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	42 σελ.